

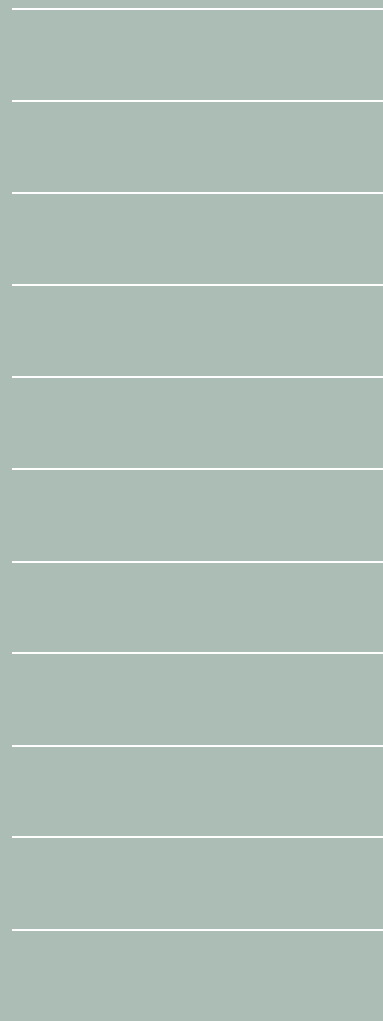

LIETUVOS BANKAS
EURO SISTEMA

BANKŲ APKLAUSOS APŽVALGA

2017

2

**BANKŲ APKLAUSOS
APŽVALGA
2017 / 2**

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

© Lietuvos bankas, 2017

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie susijusius su bankų skolinimo veikla aspektus: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt. Apklausos rezultatų apžvalga skelbiama du kartus per metus.

Atliekant apklausą, vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einančių bankų darbuotojų buvo prašoma atsakyti, kaip nuo 2017 m. birželio iki rugpjūčio mėn. pasikeitė jų atstovaujama bankų nustatytos skolinimo namų ūkiams ir ne finansų įmonėms sąlygos ir kreditavimo standartai, kaip kito paskolų paklausa, kokie veiksniai labiausiai lėmė pasikeitimus ir t. t. Rengiant šią apžvalgą, naudojami apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus šešių komercinių bankų ir keturių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Apklausa atlikta 2017 m. rugsėjo mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų, poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, atsakymai vertinami vienodai, nepaisant banko užimamos rinkos dalies.

Apžvalgoje minimas rodiklis „procentų skirtumas“ yra apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo sąlygos griežtinamos (ar, pvz., didėja paklausa), dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo sąlygos švelninamos (ar, pvz., mažėja paklausa), dalies skirtumas. Teigiamas procentų skirtumas reiškia, kad didesnė dalis bankų sugriežtino paskolų sąlygas, neigiamas (su minuso ženklu) – kad sušvelnino. Analogiškai procentų skirtumas aiškinamas apskaičiuojant paklausos ir kitų rodiklių pokyčius: teigiamas procentų skirtumas reiškia, kad paklausa padidėjo, neigiamas – kad sumažėjo.

Šios apžvalgos priedą su duomenų lentelėmis *Excel* formatu galite rasti Lietuvos banko interneto svetainėje. Apžvalgos lentelėse naudojamas rodiklis „vidurkis“ yra apibrėžiamas kaip svertinis vidurkis, atsakymams suteikiant tokius svorius: „labai sugriežtėjo (paklausa sumažėjo)“ – 1; „šiek tiek sugriežtėjo (paklausa sumažėjo)“ – 2; „beveik nepakito“ – 3; „šiek tiek sušvelnėjo (paklausa padidėjo)“ – 4; „labai sušvelnėjo (paklausa padidėjo)“ – 5. Vidurkio reikšmė, mažesnė už 3, reiškia, kad dauguma bankų sugriežtino skolinimo sąlygas, didesnė už 3 reikšmė – kad sušvelnino. Analogiškai vidurkio reikšmė vertinama apskaičiuojant paklausos ir kitų rodiklių pokyčius: mažesnė už 3 reikšmė reiškia, kad paklausa sumažėjo, didesnė už 3 reikšmė – kad padidėjo.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra teikiami keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti ECB interneto svetainėje šiuo adresu:

<https://www.ecb.europa.eu/stats/pdf/ecb.blssurvey2017q3.en.pdf?4130db0d7707a90372cf112470ebf0ad/>.

Apklausti bankai pastebi prastėjančios finansinės būklės požymių tarp statybos ir nekilnojamojo turto (NT) veikla užsiimančių įmonių (žr. 1 pav.). Net pusė apklaustų bankų teigė per praėjusį ketvirtį riboję skolinimą NT plėtojimo įmonėms, o paklausti apie NT plėtojimo sektoriaus finansinės būklės raidą trys bankai nurodė, kad ji yra blogėjanti. Be to, du bankai teigė, kad konkurencija dėl šio sektoriaus įmonių kreditavimo praėjusį ketvirtį mažėjo, o trys bankai tikėjosi mažėsiančios konkurencijos ir ateinančių ketvirtį. Panašios tendencijos stebėtos vertinant statybų sektorių. Tik pusė apklaustų bankų šio sektoriaus finansinę būklę įvertino gerai, o du bankai teigė, kad ji yra blogėjanti. Bankų konkurencijos šiame sektoriuje mažėjimo ateinančių ketvirtį taip pat tikėjosi du bankai.

Pusė apklaustų bankų teigė, kad šiuo metu šalies būsto rinkoje pastebi tam tikrų disbalansų¹. Kad disbalansų yra ir komercinio NT rinkoje, nurodė vienas bankas iš dešimties. Paklausti, kokių būsto kainų pokyčių Lietuvoje tikisi per ateinančius metus, daugiausia bankų – penki – teigė, kad kainų lygio kitimo nesitiki (žr. 2 pav.). Vertindami senos statybos būsto segmentą, trys bankai tikėjosi kainų kilimo (daugiausia iki 5 proc.), o du – kritimo. Naujos statybos būsto kainų kilimo (iki 5 arba iki 10 proc.) tikėjosi keturi bankai, o smukimo – vienas. Vertindami komercinio NT kainas bankai buvo šiek tiek optimistiškesni, nors dauguma – šeši bankai – kainų pokyčio nesitikėjo, keturi bankai manė, kad kainos per metus augs iki 5 proc.

Ryškiausi skolinimo standartų pokyčiai yra susiję su būsto kreditavimo griežtėjimu (žr. 3 pav.). Nors dauguma bankų skolinimo standartų nekeitė, vienas bankas teigė, kad griežtino standartus įmonių paskoloms, vienas – vartojimo paskoloms ir trys bankai – paskoloms būstui įsigyti. Tiesa, tik vienas bankas paminėjo, kad atmestų būsto paskolų dalis, palyginti su visais paskolų prašymais, padidėjo. Du bankai teigė, kad didėjo atmestų vartojimo paskolų paraiškų dalis, o įmonių paskolų segmente pokyčių bankai neįžvelgė.

Skolinimo paklausa, anot bankų, per ketvirtį iš esmės nepakito. Dauguma bankų teigė, kad įmonių kreditavimo paklausa nekito, vienas bankas įžvelgė jos padidėjimą. Didžioji dalis bankų neįžvelgė paklausos pokyčių ir vertindami įmones pagal jų dydį: vienas bankas teigė, kad sumažėjo mažų ir vidutinių įmonių kreditavimo paklausa, vienas bankas pastebėjo padidėjusią stambių įmonių paklausą. Reikšmingų pokyčių nebuvo ir vertinant namų ūkių skolinimosi paklausą: vienas bankas nurodė paskolų būstui įsigyti paklausos sumažėjimą, vienas – kad išaugo vartojimo paskolų paklausa. Bankų vertinimu, įmonės daugiausia skolinosi dėl kapitalo investicijų ir apyvartinių lėšų, o namų ūkiai – skatinami žemo palūkanų normų lygio, taip pat norėdami įsigyti ilgalaikių vartojimo prekių, pavyzdžiui, automobilių, baldų ir pan. (žr. 4 pav.).

Bankai tikisi tolesnio paskolų portfelio augimo. Bankų kreditavimui toliau gana sparčiai augant, dauguma jų tikėjosi metinio paskolų portfelio prieaugio 2017 m. pabaigoje ir augimo tempo paspartėjimo 2018 m. Pavyzdžiui, keturi bankai įvardijo, kad metinis paskolų portfelio prieaugis 2017 m. sieks iki 5 proc., dar keturi – iki 10 proc., vienas – iki 15 proc. Dar spartesnio portfelio augimo bankai tikisi 2018 m.: trys bankai nurodė iki 10 proc. sieksiantį portfelio padidėjimą, dar trys – iki 15 proc., vienas – daugiau nei 15 proc. Kiek daugiau bankų tikėjosi spartesnio įmonių kreditavimo augimo, o būsto paskolų augimo tikėtasi nuosaikesnio (žr. 5 pav).

Kibernetinė rizika neretai virsta tiesioginiais nuostoliais bankams. Trys iš dešimties apklaustų bankų pažymėjo, kad per praėjusius 12 mėn. dėl įvykusių kibernetinių incidentų patyrė nuostolių, kurie siekė ir iki 200 tūkst. Eur. Tiesa, bankų išlaidos informacinių sistemų infrastruktūros stiprinimui artimiausiu metu didės – taip atsakė devyni bankai iš dešimties.

Bankai teigė turintys nedidelę paskolų, suteiktų kartu su ES parama, dalį. Trys bankai tiksliai įvardyti tokių paskolų dalies negalėjo, šešiuose bankuose ši dalis siekė iki 10 proc. visų įmonės paskolų, o vienas bankas buvo suteikęs iki 30 proc. tokių paskolų.

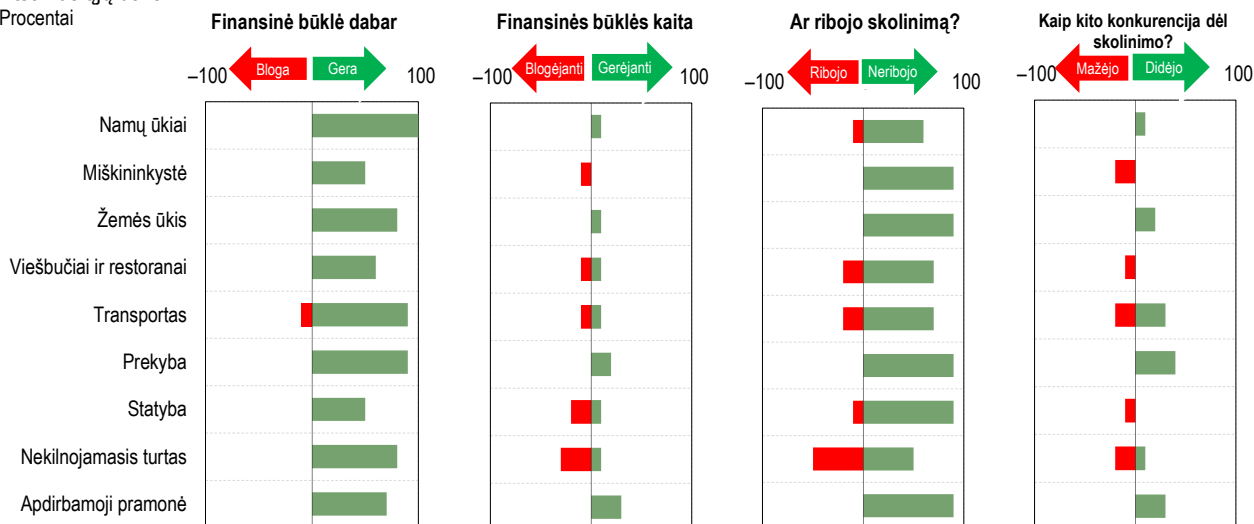
¹ Disbalansų apibrėžimas klausimyne nėra pateikiamas, todėl bankai disbalansų sąvoką vertino pasitelkdami savo ekspertinį vertinimą.

PAGRINDINIAI PAVEIKSLAI

1 pav. Statybų ir nekilnojamojo turto veiklos sektoriams priklausančių įmonių būklę bankai laikė prastėjančia

Atsakiusių dalis

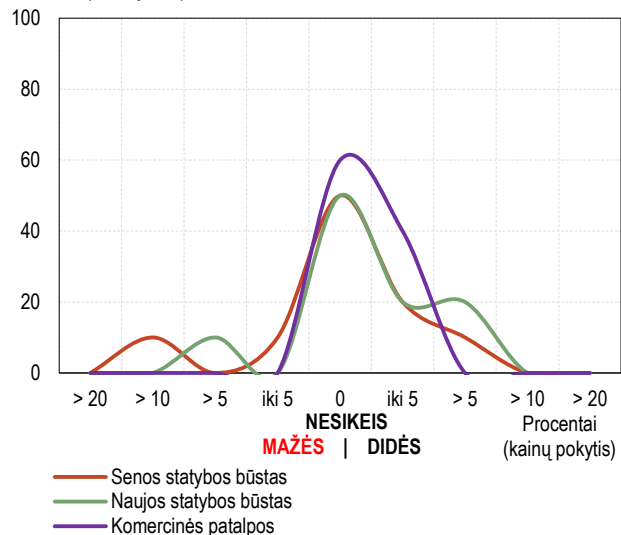
Procentai

2 pav. Didžioji dalis respondentų tikisi, kad būsto kainos nesikeis

Atsakiusių dalis

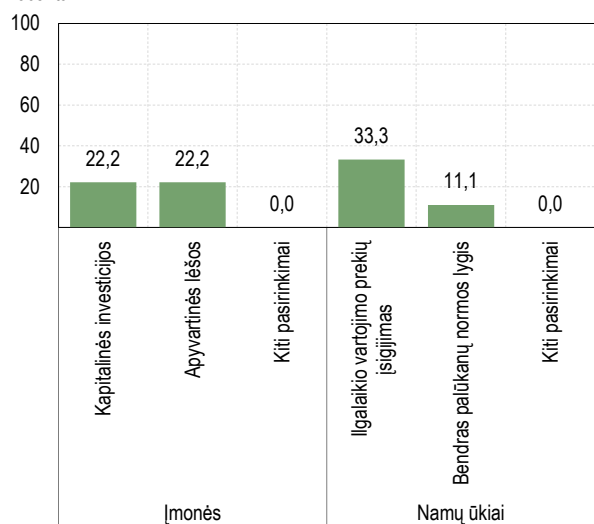
Procentai (bankų dalis)

4 pav. Bankai pabrėžė kelis pagrindinius kredito paklausos šaltinius

Atsakiusių dalis

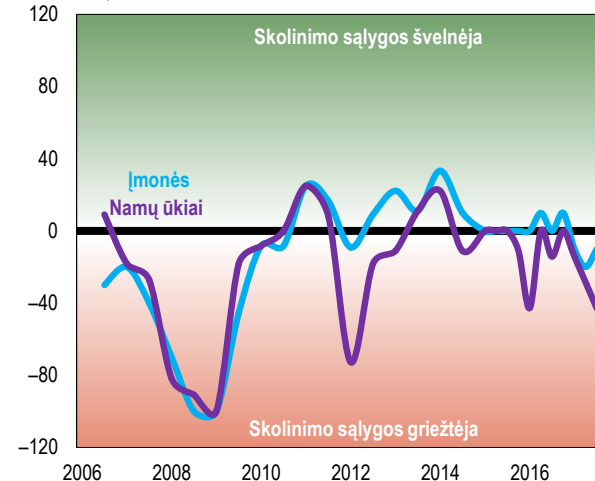
Procentai

3 pav. Paskolų būstui įsigyti teikimo standartai per ketvirtį griežtėjo

Paskolų privačiajam sektoriui teikimo standartų kaita

Procentiniai punktai

5 pav. Bankai tikisi, kad skolinimo tempas įmonių segmente 2018 m. greitės

Atsakiusių dalis

Procentai (bankų dalis)

